

Uvod

Konec leta 2015 je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije odobrila projekt *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v avstro-ogrski monarhiji (1872–1918)*, ki je trajal tri leta. Dobršen del raziskav je potekal v dunajskem univerzitetnem arhivu (Archiv der Universität Wien) in izsledke je mogoče prebrati v posameznih poglavjih te knjige.

Leta 1906 je Rudolf Molè obiskal arhiv dunajske univerze in pri legendarnem arhivarju dr. Arthurju Goldmannu pridobil podatke za svojo disertacijo o Jakubu Zupanu. Raziskovanje slovenskih znanstvenikov v dunajskem univerzitetnem arhivu ima torej več kot sto desetletno tradicijo, vendar še nikoli doslej ni toliko slovenskih raziskovalcev raziskovalo v tej inštituciji. Za vsakega doktoranda je bilo treba pregledati vsaj osem vpisnic, protokol rigorozov in doktorski akt, kar pomeni, da smo pregledali nad tisoč posameznih enot. V dunajskem arhivu smo bili zelo lepo sprejeti. Izredno zahvalo smo dolžni doc. dr. Johannesu Seidlu, namestniku vodje Univerzitetnega arhiva na Dunaju, ki nam je s svojim znanjem in prijaznostjo olajšal marsikateri raziskovalni problem. V arhivu so nam pomagale tudi dr. Ulrike Denk, mag. Barbara Bieringer in Katharina Brachmann. Številne podatke je bilo treba preveriti ali dopolniti tudi v drugih univerzitetnih arhivih, zlasti v Gradcu, kjer sta nam z nasveti pomagala prof. dr. Alois Kernbauer, vodja tamkajšnjega arhiva, in dr. Andreas Golob. V pomoč sta nam bila tudi dr. Paulus Ebner, vodja arhiva Tehnične univerze na Dunaju, in dr. Bernhard Reismann, vodja arhiva Tehnične univerze v Gradcu. Podatke smo zbirali še v univerzitetnih arhivih Karlove univerze v Pragi, Jagelonske univerze v Krakovu in Masarykove univerze v Brnu. Raziskovali smo torej v sedmih arhivih treh držav. Mag. Pamela Stückler, vodja Oddelka za raritete in digitalizacijo Univerzitetne knjižnice na Dunaju, pa nam je omogočila digitalizacijo disertacij doktorandov, ki so pokojni že sedemdeset let.

Tanja Žigon in Monika Deželak Trojar sta obdelali slovenske doktorate s področja zgodovine, Žiga Zwitter pa s področja geografije. Dva avtorja sta se ukvarjala s slavističnimi doktorati: Andrejka Žejn je raziskovala doktorande s področja jezikoslovja, Tone Smolej iz literarne zgodovine. Martina Ožbot je preučevala romaniste, Matej Hriberšek pa klasične filologe. Igor Žunkovič je pisal o filozofskih

doktoratih, Luka Vidmar o disertacijah s področja umetnostne zgodovine. Določene stroke (muzikologija, germanistika) so imele le enega ali dva doktoranda, o njih pišeta Matjaž Barbo in Irena Samide. Zelo nas veseli, da se je vabilu odzvala tudi Vlasta Pacheiner Klander s prispevkom o Karolu Glaserju, ki je leta 1883 doktoriral z disertacijo o staroindijski dramatiki in postal pionir indologije.

Poseben izziv je bilo raziskovanje naravoslovnih doktoratov, ki so se tudi zagovarjali na dunajski Filozofski fakulteti, zato smo v projekt pritegnili še raziskovalce s področja naravoslovja, ki so pri pisanju poglavij sodelovali s humanisti. Igor Žunkovič in Boštjan Golob sta obdelala doktorate s področja fizike, Lidija Rezoničnik in Milan Hladnik matematike, Petra Kramberger in Jernej Jogan botanike. Franc Perdih je predstavil kemike, Miha Brenčič pa mineraloga Hinterlechnerja.

Omeniti velja vse, ki so z nasveti in pripombami pospremili branje posameznih poglavij: prof. dr. Milan Hladnik, prof. dr. Ludvik Karničar, doc. dr. Krištof Kranjc, prof. dr. Darko Ogrin, prof. dr. Darja Pavlič, prof. dr. Gregor Pobežin, prof. dr. Marko Razpet, prof. dr. Anton Suhadolc, doc. dr. Sebastjan Vörös, doc. dr. Žiga Zwitter in asist. dr. Bojan Žunkovič.

Posebna zahvala gre doc. dr. Lidiji Rezoničnik za uskladitev in lektoriranje vseh poglavij, doc. dr. Mariji Zlatnar Moe za prevod angleških povzetkov in doc. dr. Petri Kramberger za seznam ohranjenih dunajskih disertacij. Mag. Niko Hudelja pa je pomagal s transkribiranjem nekaterih komaj berljivih besedil.

Naša monografija izhaja v letu, ko ljubljanska univerza praznuje sto let. Med dunajskimi doktorandi so tudi pripadniki prve generacije njenih profesorjev. Prav njihova izobrazba, ki so jo okronali z disertacijo, je bila bistvenega pomena za nastanek in razvoj Univerze v Ljubljani. Poglavja monografije z mnogimi doslej neznanimi podatki omogočajo uvid v zgodovino številnih strok, ki se danes preučujejo na tej ustanovi. Neskromno bi lahko monografijo podnaslovili z besedno zvezo: izvori naših znanosti.

Monografija opisuje čase, ko so na Filozofski fakulteti Univerze na Dunaju v dvainštiridesetih letih na podlagi disertacije doktorirali 104 kandidati in ena kandidatka. Po podatkih Doktorske šole Univerze v Ljubljani je v letu 2018 doktoriralo 332 doktoric in doktorjev, od tega 55 na Filozofski fakulteti. Koliko jih bo ustanavljalo nove stroke in inštitute?